

ЗВО УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА

Факультет суспільних і прикладних наук

Кафедра архітектури та будівництва

**БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
СИЛЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Галузь знань	<i>02 Культура і мистецтво</i>
Спеціальність	<i>025 Музичне мистецтво</i>
Освітній рівень	<u>перший (бакалаврський)</u>
Освітньо-професійна програма	<u>Естрадний спів</u>

Вид дисципліни	<u>базова</u>
Мова викладання, навчання та оцінювання	<u>українська</u>

**Івано-Франківськ
ЗВО Університет Короля Данила
2022/2023**

ЗАТВЕРДЖЕНО на засіданні кафедри архітектури та будівництва
 Протокол № 1 від 30 серпня 2022 р.

Розробник:

к.т.н., с.н.с., професор кафедри
 будівництва та цивільної інженерії

Василь КАСІЯНЧУК

УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОП, кандидат мистецтвознавства

Лідія КУРБАНОВА

Контактний телефон викладача	(099) 463 13 54; (098) 406 95 12; (095) 088 58 99;
e-mail	vasyl.kasiyanchuk@ukd.edu.ua;
Номер аудиторії чи кафедри	507 ауд.; 401 ауд. – кафедра архітектури та будівництва
Посилання на сайт	https://ukd.edu.ua/

**Лист оновлення та перезатвердження робочої програми навчальної
 дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис гаранта освітньої програми

ВСТУП

Метою викладання цієї навчальної дисципліни є формування у студентів компетентності, які сприяють чіткому розумінню небезпечних і шкідливих чинників у ситуаціях, що виникають у середовищі проживання, навчання і праці людини; вміння вирішення завдань по організації і створенню безпечних умов праці на виробництві. Навчальна дисципліна спрямована на вивчення змісту, структури і взаємозв'язку життєдіяльності людини із середовищем її перебування, визначення чинників причин і параметрів, що призводять до різного роду небезпек. Підвищення рівня компетентності і розумінні законів та інших нормативно-правових документів, чинну галузеву нормативно-технічну документацію, засоби охорони праці для збереження життя, здоров'я, та працездатності людей при виконанні ними трудових обов'язків.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

- визначення принципів і способів захисту людей в умовах ймовірного виникнення небезпек різного походження;
- прищеплення практичних навичок щодо забезпечення життєдіяльності людини при виникненні небезпек;
- ознайомлення студентів з законодавчими документами, нормативно-правовими і нормативно-технічними документами з питань охорони праці та захисту працюючих.

Результати навчання:

Згідно з вимогами освітньо-професійних та освітньо-кваліфікаційних програм студенти повинні **знати**:

- основні поняття, визначення та терміни БЖД;
- джерела небезпеки та їх класифікацію;
- характеристики середовища проживання людини;
- небезпеку середовища та наслідки їх негативних дій;
- правила гігієни;
- технології виробництва і продукцію лікувально-профілактичного харчування;
- засоби і методи підвищення безпеки і екологічності технічних засобів і процесів;
- засоби захисту населення від вражаючих факторів, аварій, катастроф, стихійного лиха;
- основи стійкої роботи об'єктів у надзвичайних ситуаціях та організації проведення рятувальних робіт;
- основні поняття в галузі охорони праці;
- законодавчі та нормативно правові акти про охорону праці; систему управління охороною праці та організацію державного нагляду і громадського контролю;
- організацію пожежної безпеки щодо профілактики і ліквідації пожеж і вибухів, зниження їх негативних наслідків;

систему навчання та інструктаж з охорони праці.

Вміти:

- ідентифікувати потенційні небезпеки, тобто розпізнавати їх вид, визначити просторові та часові координати, величину та імовірність їх прояву;
- практично здійснювати заходи щодо підвищення безпеки і екологічності технічних засобів і технологічних процесів;
- здійснювати заходи щодо самозахисту і захисту виробничого персоналу, населення від наслідків аварій, катастроф, стихійного лиха;
- оцінювати радіаційну, хімічну, біологічну ситуацію і ситуацію, яка може виникнути під час стихійного лиха та аварій, приймати відповідні рішення;
- визначити вимоги нормативно – правових актів з охорони праці в межах обов’язків фахівця кваліфікаційного рівня «бакалавр»;
- проводити навчання та інструктажі з охорони праці працюючих;
- організувати високопродуктивну безпечну та нешкідливу працю на конкретному об’єкті, робочому місці, впроваджувати лікувально-профілактичні заходи.
- застосовувати отримані теоретичні знання в повсякденній практичній діяльності щодо забезпечення вимог охорони праці для працюючих.

Шифр та назва компетентності	Шифр та назва результату навчання
ЗК 16. Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	РН10. Володіти базовими знаннями, практичним навичками організаційної та творчої роботи ансамблевим колективом. РН13. Вміти здійснювати педагогічну діяльність. РН16. Виявляти розуміння фінансово-адміністративних принципів організації мистецьких заходів, закладі культури та музичної освіти.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	1	
Семестр	II	
Кількість кредитів ECTS	3	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	16 год.
	семінари, практичні	14 год.
Самостійна робота	60 год.	
Форма підсумкового контролю	Залік	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ”

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ № 1.

Тема 1. АКТУАЛЬНІСТЬ І ЗАВДАННЯ КУРСУ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ (2 год.)

Актуальність і завдання курсу БЖД. Поняття небезпеки, небезпечних ситуацій. Класифікація небезпек. Класифікація небезпек. Характеристика небезпечних та шкідливих факторів. Ризик, як оцінка небезпек. Ризик, як оцінка небезпек. Ергономічні основи БЖД. Психологічні основи БЖД.

Тема 2. ЗАКОНОДАВЧА БАЗА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ (2 год.)

Законодавча та нормативна база БЖД в Україні. Законодавство України про охорону здоров'я. Закон України «Про охорону праці». Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення». Закон України «Про дорожній рух». Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань». Законодавство України “Про охорону навколишнього середовища”. Кодекс цивільного захисту України.

Тема 3. ЗБЕРЕЖЕННЯ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ПРИРОДНОГО ПОХОДЖЕННЯ (2 год.)

Поняття про надзвичайні ситуації. Їх класифікація. Поняття природних надзвичайних ситуацій. Класифікація стихійних лих. Загальний план боротьби зі стихійними лихами. Поняття природних надзвичайних ситуацій. Класифікація стихійних лих. Загальний план боротьби зі стихійними лихами. Землетруси та захист від них. Повені і боротьба з ними. Урагани і захист населення від них. Екологічна ситуація в Україні та можливий характер катастроф.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ №2.

Тема 4. ПОЖЕЖІ І ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА (2 год.)

Основи теорії горіння. Пожежі і пожежна безпека. Техніка гасіння пожежі. Класифікація пожеж. Засоби гасіння пожежі. Основні способи рятування людей на пожежах.

Тема 5. БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ В ДОРОЖНЬОМУ РУСІ (2 год.)

Загальні принципи безпеки на дорогах. Обов'язки та права пішоходів. Обов'язки та права пасажирів.

Тема 6. ТЕРОРИЗМ. СПІВРОБІТНИЦТВО ДЕРЖАВ У БОРОТЬБІ З НИМ (2 год.)

Види тероризму. Мотиви і наслідки тероризму. Боротьба з тероризмом в Україні та міжнародному масштабі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ №3

Тема 7. ОСНОВИ ФІЗІОЛОГІЇ ГІГІЄНИ ПРАЦІ ТА ВИРОБНИЧОЇ САНІТАРІЇ (2 год.)

Поняття та основні завдання гігієни праці та виробничої санітарії; Фактори трудової діяльності та умови праці; Втома і стомлення, Їх причини та психофізіологічні механізми; Мікроклімат. Санітарно-гігієнічні параметри виробничого середовища; Освітлення виробничих приміщень; Основні положення ергономіки.

Тема 8. РАЦІОНАЛЬНЕ ЗДОРОВЕ ТА ЛІКУВАЛЬНО-ПРОФІЛАКТИЧНЕ ХАРЧУВАННЯ (2 год.)

Раціональне харчування. Здорове харчування. Лікувально-профілактичне харчування

Теми семінарських занять

№ з/п	№ заняття	Назва теми	Кількість годин
1	9	АКТУАЛЬНІСТЬ І ЗАВДАННЯ КУРСУ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ	2
2	10	ЗАКОНОДАВЧА БАЗА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ	2
3	11	ЗБЕРЕЖЕННЯ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ПРИРОДНОГО ПОХОДЖЕННЯ	2
4	12	ПОЖЕЖІ І ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА	2
5	13	БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ В ДОРОЖНЬОМУ РУСІ	2
6	14	ТЕРОРИЗМ. СПІВРОБІТНИЦТВО ДЕРЖАВ У БОРОТЬБІ З НИМ РАЦІОНАЛЬНЕ ЗДОРОВЕ ТА ЛІКУВАЛЬНО-ПРОФІЛАКТИЧНЕ ХАРЧУВАННЯ	2
7	15	ОСНОВИ ФІЗІОЛОГІЇ ГІГІЄНИ ПРАЦІ ТА ВИРОБНИЧОЇ САНІТАРІЇ	2
Всього практичних занять			14

Зміст самостійної роботи студентів

Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни «Комп'ютерна дискретна математика»

Найменування видів робіт	Розподіл годин
Самостійна робота, год, у т.ч.:	60
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	8
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	7
Підготовка звітів з практичних робіт	7
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення: 1. ЗАКОНОДАВЧА БАЗА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ (2 год.). 2. ЗБЕРЕЖЕННЯ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ПРИРОДНОГО ПОХОДЖЕННЯ (6 год.). 3. ПОЖЕЖІ І ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА (6 год.). 4. БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ В ДОРОЖНЬОМУ РУСІ (6 год.). 5. ТЕРОРИЗМ. СПІВРОБІТНИЦТВО ДЕРЖАВ У БОРОТЬБИ З НИМ (6 год.). 6. ОСНОВИ ФІЗІОЛОГІЇ ГІГІЄНИ ПРАЦІ ТА ВИРОБНИЧОЇ САНИТАРІЇ (6 год.). 7. РАЦІОНАЛЬНЕ ЗДОРОВЕ ТА ЛІКУВАЛЬНО–ПРОФІЛАКТИЧНЕ ХАРЧУВАННЯ (6 год.).	38

ПОЛІТИКА КУРСУ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Усі пропущені заняття мають бути відпрацьовані. Дозволяється вільне відвідування лекцій студентам за індивідуальним графіком навчання. Якщо студент відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.

ПОВЕДІНКА В АУДИТОРІЇ

Усі учасники освітнього процесу повинні дотримуватися норм і правил внутрішнього розпорядку відповідно до Статуту ЗВО «Університет Короля Данила», Правил поведінки здобувачів освіти та Кодексу корпоративної етики. Кожен студент має виявляти наполегливість, старанність, зацікавлення дискутувати, ставити запитання викладачеві як під час лекцій, так і під час семінарських чи практичних занять.

Усі учасники освітнього процесу повинні дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися один до одного, бути урівноваженими, уважними та дотримуватися дисципліни й часових (строкових) параметрів навчального процесу.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

На початку вивчення курсу викладач знайомить студентів з основними пунктами Положення про академічну доброчесність, відповідно до якого і здійснюється навчальний процес.

Під час виконання письмових тестових завдань недопустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та виступи мають бути авторськими (оригінальними).

ОСКАРЖЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ПРОВЕДЕННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ

Оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів відповідно до «Положення про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти» розглядає та вирішує перший проректор або проректор з навчальної роботи на підставі заяви студента або подання декана.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ:

Програмний результат навчання	Метод навчання	Метод оцінювання
ПРНЗ. Знати основні процеси, фази та ітерації життєвого циклу програмного забезпечення.	Лекція, розповідь-пояснення, бесіда, інструктаж, ілюстрування, демонстрування, спостереження, комп'ютерні і мультимедійні методи, вправи, практичні роботи, індуктивний, дедуктивний, традуктивний, аналітичний, синтетичний, порівняння, узагальнення, конкретизація, виокремлення основного, репродуктивний, проблемно-пошуковий, евристичний, дослідницький, методи самостійної роботи, робота під керівництвом викладача, дискусія, диспут, мозковий штурм, тренінгові заняття, бесіда-діалог.	Залік, поточний контроль, усний контроль, тестовий контроль.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання результатів навчання студентів I курсу за освітньою програмою «Інженерія програмного забезпечення» здійснюється відповідно до

«Положення про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти». Кожен вид контролю передбачений з урахуванням результатів навчання.

Видами діагностики та контролю знань студентів з навчальної дисципліни є:

1. Поточний контроль – усне опитування та виконання письмових завдань (тестів), виступи, презентації на практичних заняттях. Оцінювання здійснюється за національною чотирибальною шкалою – “2”; “3”; “4”; “5”.

Фіксація поточного контролю здійснюється в “Електронному журналі обліку успішності академічної групи” на підставі чотирибальної шкали. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі автоматично обчислюється підсумкова оцінка та здійснюється підрахунок пропущених занять. Усереднена оцінка переводиться в 100-бальну шкалу згідно нижченаведеної таблиці.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість “н” в журналі буде виставлено “0” (нуль балів) без права перездачі.

Студенти повинні мати оцінки з не менше 50% аудиторних занять.

До підсумкового контролю допускаються студенти, які за результатами поточного контролю отримали 35 балів і більше. Усі студенти, що отримали 34 бали і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру.

ШКАЛА В БАЛАХ	ОЦІНКА ЗА ШКАЛОЮ ECTS	НАЦІОНАЛЬНА ШКАЛА	КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
90–100 балів	A	5 «відмінно»	повна відповідь на питання з проблематики теми, що обговорюються на занятті; ґрунтовність та послідовність викладу
83–89 балів	B	4 «дуже добре»	неповна відповідь на питання з проблематики теми, наявність незначних
76–82 бали	C	4 «добре»	

			ПОМИЛОК
68–75 балів	D	3 «задовільно»	недостатні ґрунтовність та послідовність викладу; наявність помилок;
60–67 балів	E	3 «достатньо»	
35–59 балів	FX	2«незадовільно»	невідповідність змісту відповіді проблематиці теми; відсутність відповіді.
0–34 бали	F	2«неприйнятно»	

2. Підсумковий (семестровий) контроль проводиться для встановлення рівня досягнення здобувачами освіти програмних результатів навчання з навчальної дисципліни (освітнього компонента), після завершення вивчення дисципліни.

Підсумковий контроль знань проводиться у формі екзамену у вигляді комп'ютерного тестування. Тестування відбувається в комп'ютерних лабораторіях навчального закладу (або в особливих випадках – дистанційно) з використанням програми Moodle і передбачає проходження тесту з 30 питань різного рівня складності впродовж 20 хвилин.

За результатами підсумкового контролю студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не склали екзамен і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях, оцінюється в балах (національної шкали, 100-бальної шкали й шкали ЄКТС) і є сумою балів, отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Студенти можуть підвищувати свій рейтинг під час екзаменаційній сесії через одноразову повторну перездачу, попередньо подавши заяву адміністрації коледжу не пізніше одного робочого дня після сесії.

Одержаний при підвищенні рейтингу результат буде остаточним при виставленні підсумкового контролю.

Студенти, які не з'явилися на екзамені без поважних причин, вважаються такими, що отримали незадовільну оцінку.

3. Оцінювання самостійної роботи проводиться як під час поточного, так і під час підсумкового контролю знань.

Оцінювання самостійної роботи, яка передбачена в тематичному плані дисципліни разом з аудиторною роботою, здійснюється під час проведення практичних занять.

Поточний контроль передбачає усну відповідь, написання доповіді та виступ, вирішення тестових завдань, ситуаційних задач, виконання індивідуальних завдань, відпрацювання практичних навичок тощо.

Виставлення балів за самостійну роботу під час поточного контролю обов'язково супроводжується оцінювальними судженнями. Бали додаються до балів, які отримав студент під час поточного контролю, але не більше, ніж кількість балів з оцінювання окремої теми заняття.

Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних занять, контролюється під час підсумкового контролю.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Запорожець Ю.І., Халмурадов Б.Д., Безпека життєдіяльності: підручник. Ю.І. Запорожець, Б.Д. Халмурадов. Київ: Видавництво «Центр учбової літератури», 2013.
2. Скобло Ю.С. Соколовська Т.Б. Мазуренко Д.І. Тіщенко Л.М. Троянов М.М. Безпека життєдіяльності навчальний посібник. Київ: Кондор, 2003.
3. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці: Підручник. Львів «Афіша», 2004.
4. Серіков Я.О. Основи охорони праці: навчальний посібник. Харків: Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. ХНАМГ, 2007.
5. Конституція України. Основний закон. К., 1996.
6. Кодекс цивільного захисту України. К., 2013.
7. Атаманчук, Петро Сергійович Безпека життєдіяльності: навч. посібник для студ. вузів. К. : Центр учбової літ., 2011
8. Березуцький В.В., Васьковець Л.А., Вершиніна Н.П. та ін. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник / За ред.. проф. В.В. Березуцького. Х.: Факт, 2005. 348 с.
9. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти України I-IV рівнів акредитації/ за ред. /Є. П. Желібо, і В.М. Пічі. Львів: Піча Ю.В., К.: "Каравела", Львів: "Новий Світ., 2002. 328 с.
10. Яремко З.М. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. Львів. Видавничий центр ЛНУ ім.. Ів. Франка, 2005. 301 с.
11. Коновалова О.В. Охорона праці. Практикум: навч. посіб. / О.В. Коновалова К.: Центр учбової літератури 2015. 98 с.
12. Основи охорони праці : підручник. 2-ге видання / [К.Н.Ткачук, М.О.Халімовський, В.В. Зацарний.та ін.] К.: Основа, 2006 448 с.

13. Основи охорони праці. [підручник] / О.І. Запорожець, О.С. Протоєрейський, Г.М. Франчук, І. М Боровик. К.: Центр учбової літератури, 2009. 264 с.
14. Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І.П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум : навч. посіб. / Л.А. Катренко, Ю.В. Кіт, І.П. Пістун Суми : Університетська книга, 2009. 540 с.

Допоміжні:

1. Охорона праці та промислова безпека: Навч. посіб. / К.Н. Ткачук, В.В. Зацарний, Р.В. Сабарно, С.Ф. Каштанов, Л.О. Мітюк, Л.Д. Третьякова, К.К.Ткачук, А.В. Чадюк. За ред. К.Н. Ткачука і В.В. Зацарного. К.: “Лібра” , 2009 437 с.
2. Охорона праці (Законодавство. Організація роботи): Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І.П. Пістуна. Львів: “Тріада плюс”, 2010. 648 с.
3. Охорона праці (практикум): Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І.П. Пістуна. Львів: «Тріада плюс», 2011 436 с.
4. Серіков Я. О. Основи охорони праці: Навч. посіб. Харків, ХНАМГ, 2007. 227с.
5. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці. К.: Каравела, 2004. 408 с.
6. Лабораторний практикум з курсу «Основи охорони праці»/ В.В. Березуцький, Т.С. Бондаренко, Л.А. Васьковець та ін.; За ред. В.В. Березуцького. Х.: Факт, 2005. 348 с.
7. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. / О.С. Баб’як, О.М. Сітенко, І.В. Ківва та ін. Х.: Ранок, 2000. 304 с.
8. Заплатинський В. М. Полімовний тлумачний словник з безпеки. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 120 с. ISBN 978-911-01-0002-1.
9. Кулалаєва Н.В., Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д., Ручні та пересувні засоби пожежогасіння: основні типи, будова та безпечне використання. Навчальний посібник. Київ, 2011. 189 с.
10. Кулешов Н.І., Уваров Ю.В., Олейник Є.Л., Пустомельник В.П., Єгурнов Ф.І. Пожежна безпека будівель та споруд. Харків, 2004. 271 с.
11. Літвак С. М., Михайлюк В. О. Безпека життєдіяльності. Навч. посібник. Миколаїв. ТОВ “Компанія ВІД”. 2001. 230 с.
12. Основи соціоекології: Навч. посіб. / Г.О. Бачинський, Н.В. Бернада, В.Д. Бондаренко та ін.; За ред. Г. О. Бачинського. К.: Вища шк., 1995. 238 с.
13. Пістун І. П. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. Суми: Університет. книга, 1999. 301 с.
14. Правила пожежної безпеки в Україні, затверджені наказом МНС України 19.10.2004 року № 126
15. Халмурадов Б.Д. Безпека життєдіяльності. Перша допомога в надзвичайних ситуаціях: Навч.посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 138 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Держгірпромнагляду URL: <http://www.dnop.kiev.ua> (дата звернення: 07.08.2022 р.)
2. Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України URL: <http://www.mns.gov.ua> (дата звернення: 07.08.2022 р.)
3. Верховна Рада України URL: <http://www.rada.kiev.ua> (дата звернення: 07.08.2022 р.)
4. Офіційне інтернет-представництво Президента України URL: <http://www.president.gov.ua/> (дата звернення: 07.08.2022 р.)
5. Кабінет Міністрів України URL: <http://www.kmu.gov.ua/> (дата звернення: 12.08.2022 р.)
6. Міністерство освіти і науки України URL: <http://www.mon.gov.ua>, www.osvita.com (дата звернення: 12.08.2022 р.)
7. Міністерство екології та природних ресурсів України URL: <http://www.menr.gov.ua/> (дата звернення: 12.08.2022 р.)
8. Рада національної безпеки і оборони України URL: <http://www.rainbow.gov.ua> (дата звернення: 14.08.2022 р.)
9. Сайт, присвячений землетрусам та сейсмічному районуванню URL: території <http://www.scgis.ru/russian/> (дата звернення: 21.08.2022 р.)
10. Сайт, присвячений надзвичайним ситуаціям природного характеру URL: <http://chronicl.chat.ru> (дата звернення: 21.08.2022 р.)
11. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). Київ: Відділ поліграфії Українського центру Держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. 125 с.
12. Про охорону праці: Закон України. К., 2006.
13. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. К., 1998.
14. Про охорону здоров'я: Закон України. К., 1992.
15. Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України URL: <http://www.social.org.ua> (дата звернення: 21.08.2022 р.)